

A statuálás a lényeg

Kritika a Rambo V. – Utolsó vér című filmről

Mi más lehetne az akciófilm műfaján belül a csúcsteljesítmény, mint hogy készítői ikont teremtenek? Az 1976-ban a *Rockyval* befutott Sylvester Stallone karrierjében a *Rambo – Első vérben* nyújtott alakítás volt az, ami meghozta a második ikonikus figurát; és ha nem számolnám ide a *Cobra* címszerepét, már csak ez a két figura is örökre beírta volna a testileg kidolgozott filmsztár nevét a filmtörténelembe. Főleg, hogy az akciófilm nimbusza megnőtt a nyolcvanas években. Az akkor még képlékeny mezőnyből kiválva a *Rocky*- és *Rambo*-alkotások viszonyítási pontok lettek. Annyira, hogy az akkoriban regnáló republikánus elnök, Ronald Reagan példázatként több ízben is használta beszédeiben a maga módján a Rambo brandet.

A *Rambo* egyébiránt egy 1972-es David Morrell-regény adaptációjaként készült. És az irodalmi alap nem számított egyszerű ponyvának. Az ebből tíz évvel később forgatott film, melynél Stallone mint társ-forgatókönyvíró is részt vett, érzelmesebbre faragta az egyébiránt kegyetlen Rambo figuráját, és talán pont ezért kasszasiker lett. A rendező, Ted Kotcheff is büszke lehetett, hiszen ezzel a filmmel beírta magát a filmtörténetbe. Nem mintha nem lett volna jó ipa-

Stallone 72 évesen is komolyan vette a felkészülést

rosa Hollywoodnak. Hiszen egész ígéretesen indult a pályája. A *Duddy Kravitz céljai* című filmért még Arany Medvével is díjazták Berlinben. Ám ezzel együtt művészi kézjegye nem lett soha igazán felismerhető. Különféle műfajú filmekben dolgozott együtt ugyan Gregory Peckkel, Jane Fondával, Nick Nolttel, a *Rambo* sikere után pedig olyan vígjátékokat is ő jegyzett, mint a *Szemenszedett szenzáció* vagy a hivatkozási alapul is szolgáló *Hóbortos hétvége*, mégsem lett igazán nagyágyú belőle. Neve leginkább az első *Rambo*-film rendezőjeként marad fenn.

A *Rambónak* van magyar vonatkozása is, mégpedig az, hogy a film Andrew G. Vajna produceri pályájának egyik startköve. Hiszen az 1982-es *Első vér*, majd a George P. Cosmatos rendezte, Stallone és James Cameron közös forgatókönyvén alapuló 1985-ös *Rambo II.*, sőt, az 1988-as III. rész felett is Vajna bábáskodott. Egy feltörekvő generáció évei voltak ezek. Bizonyítja ezt az is, hogy a *Rambo III.* annak a MacDonaldnak az első rendezése, aki a *Rambo* második részében még mint asszisztens tevékenykedett. A nyolcvanas évek szellemiségének értékéről árulkodik az is, hogy a nemrégiben elhunyt Vajna nagy becsben tartotta a pályája kez-

detére emlékeztető relikviákat. Hiszen a budapesti Nagyházi Galériában tartott árverésen a *Rambo*-filmekben használt kések 20 millió forint kikiáltási árral kerültek licitre.

Az is hozzátartozik a nyolcvanas évek nosztalgiájához, hogy ezek a filmek már nem csak a moziban futottak, hanem az akkoriban elterjedő videotéka-hálózatba is bekerültek, és ezzel egy olyan üzleti modell szerint is profitot termeltek, amely a moziforgalmazáson túli bevételhez is hozzájuttatta a producereket. A kalózforgalmazással a vasfüggönyön túlra is bejutó videofilmek pedig a keleti blokk országaiban valamiféle tiltott gyümölcsök lettek. A fű alatt megnézett *Rambo*-akciófilmek nem csak a harci jelenetek, az egzotikus tájak, hanem a szovjet ellenségkép miatt is fontosak lettek. Elvégre ekkoriban a szovjet csapatok még Európa keleti felében állomásoztak. Tabunak számított a nyílt ellenszegülés ez ellen a helyzet ellen. Így Rambo a csukott ajtók mögött támogatott minket, keletieket, a nyolcvanas és később a kilencvenes években. Talán ezek miatt is igaz, hogy Rambo igazán sohasem merült feledésbe. Egy ideig egyes rétegek számára kiszorították a művészfilmek az efféle akciófilmeket, sőt, az akciófilmek evolúciója is némileg maga alá temette a *Rambo*-filmeket, de azért, ha a televízió felelevenített egy részt, az egykori néző ritkán kapcsolt el.

Rambo 2008-as feltámasztása valószínűleg Stallone ötlete lehetett. Hiszen a 2006-ban a mozikba került *Rocky Balboa* a maga módján siker lett. Így a nosztalgia vizén továbbvezve Stallone elkészítette a másik ikonikus figura hattyúdalát is, *John Rambo* címmel. Mindkét filmet maga írta és rendezte. No és persze a főszerepet is maga alakítja mindkettőben, nem csekély energiát fektetve abba, hogy megmutassa, egy akciósztár több mint ötvenévesen is ki tudja pattintani a testét némi szteroid segítségével. (Jelzem, Stallone már hízott fel szerepre, egy meglehetősen pocakos rendőrt alakít a *Cop Land* című 1997-es filmben.) Tegyem hozzá, hogy a nyolcvanas évek és az akkoriban népszerűvé váló akciósztárok története egybeolvad a testépítéssel. Nimbuszukhoz ennek a sportágnak az evolúciója is hozzátartozik. Hiszen a közönség azt is figyeli, hogy fizikai szempontból mire lehet képes az emberi test. A 2019-es *Rambo*-filmhez kedvet csináló promóciós videók is azt reklámozzák, hogy mennyire komolyan veszi a felkészülést az immáron 72 éves Stallone az

által megteremtett filmes ikonok hitelesítésének érdekében.

Míg a *Rocky*-filmek nem fejeződtek be igazán a *Rocky Balboa*-val, hanem *Creed*-filmekként a figura edzői tevékenységére helyezték át a hangsúlyt, addig a *John Rambót*, másképp a *Rambo IV*-et a *Rambo*-filmek lezárásának tekintettem. Eddig. Hiszen 2008-ban úgy ért véget a történet, hogy Rambo, az egyedi képességű exkatoná megért szülőföldjére utolsó ázsiai küldetéséről, hogy szembenézhessen addigi életével. Szép lezárásnak tűnt, hogy a patrióta amerikai harcos elballag szülőföldjén a naplementébe. A néző úgy gondolhatta akkor (is), hogy még utoljára kapott egy nosztalgikus búcsút, előkerülnek a már említett kések, nyilak, fegyverek. Kapott egy kevéske moralizálást. A dramaturgia egyszerűsége pedig nem kényszerítette a nézőt mindenféle csavaros fifikák kitalálására, így csak kényelmesen megfürdözhetett a gonosz elleni harcban kiontott hektónyi vérben. A nyolcvanas évektől együtt búcsúzunk, mint ahogy akkori önmagunktól és ikonikus hősünktől is, a már jól ismert zenével.

De nem így lett. Hiszen 2019-ben Stallone csak hozzákanyarított még egy lezárást a *Rambo*-sztorihoz, hogy a szteroidszintet azért kissé csökkentve, de eljátssza még egyszer a legyőzhetetlent. Mert ugye ez a figura lényege. Így most már gyanús, hogy igazából akkor szabadulunk tőle, ha Stallone maga is feldobja a pacskert. Mert a legújabb *Rambo*,

az *Utolsó vér* sok is és kevés is lezárásnak. Az egykor még Reagan által is elismert Rambón most is érződik némi republikánus árnyalat. A mostani ellenségek ugyanis nem mások lesznek, mint a mexikóiak. Van persze némi ballanszír, és Rambo most sem etnikai alapon tisztogat. Elvégre mexikói fogadott családját éri baj. De azért érződik a történetben, hogy a trumpi adminisztráció korában miért is kell a hibernációból feltámadnia Amerika hőségének.

A kiváltó ok, hogy a farmja alatt vakondszerűen vándorló filozófust és a felszínen a westernfilmek korát megidéző átlagos revolverhőst vegyítő figura most sem szöszmötölhet zavartalanul. A történet bagatell mivolta nem engedi meg, hogy fellebbentsem a fátylat arról, mi is pöccenti be Rambo agyában a bosszúmotort, elég legyen annyi hozzá, hogy kemény drogokba és fiatalok női prostituálásába ütközik a határ napsütötte, mexikói oldalán. A személyes érintettséget most sem sikerül félretennie persze, és igazából a morális határt átlépőkkel van a baj, nem mással. Így hát neki is áll helyére billenteni a világ egyensúlyát. Igaz, kora miatt akadnak nehézségei, de ezeket fifikával és harci tapasztalattal győzi le. Csapdát állít, és ellenlábásait a legfurmányosabban, de azért némileg kőkorszaki módszerekkel csalja maga után és cincálja szét. Itt is előkerülnek a későbbi aukciók kései, az íj és a nyíl, az őserdei harcokból már ismert kelepccék is, és a filmet persze még pár friss ötlet is színesíti.

A recept egyébiránt mindenben a régi. Annyi a különbség talán, hogy a gonoszok nem a hős presztízst növelő ellenfelek, hanem inkább tenyérbemászó személyiségjegyekkel bíró selyemhercegek. Nincsenek is igazán kidolgozva a negatív karakterek, mint a többi *Rambo*-filmben. Ezek a szereplők inkább olyanok, mintha a statisztéria kevésbé másnapos

tagjaiból válogatták volna ki őket. Ám Stallone megfáradt Rambója most is hozza a megkívánt paneleket. Beszéde továbbra is az angoltanárok rémálma. Arcidegzsábás mimikális alakítása pedig jutalomjátékká nemesedett mostanra. A böllérekést kissé bőtebben tartja ugyan 2019-ben, de ez annak is betudható, hogy Stallone öregembert alakít, és a színésznek nincs sok kapaszkodója e tekintetben. Ezekkel együtt a *Rambo V.* úgy rossz film, hogy élvezni az ember, főleg akkor, ha, mint a fentiek is mutatják, Rambóval együtt nő fel. Igen. Ez azt is jelenti, hogy ha Stallone csinál még egyet, még azt is megnézem.

BERETVÁS GÁBOR

***Rambo V. – Utolsó vér* (*Rambo: Last Blood*)**

2019-es amerikai akcióthriller

Rendező: Adrian Grunberg

Forgatókönyv: Matt Cirulnick,
Sylvester Stallone

Fényképezte: Brendan Galvin

Zene: Brian Tyler

Szereplők: Sylvester Stallone,
Paz Vega, Sergio Peris-
Mencheta, Adriana Barraza,
Yvette Monreal, Genie Kim